



NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.035.01.2017

P/17/115

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/115 – Działania organów państwa wobec problematyki dziedziczenia przedsiębiorstw ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Mariusz Podolski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/328/2017 z dnia 19 stycznia 2017 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego w Katowicach, ul. Ligonia 46, 40-037 Katowice ²
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Saługa, Marszałek Województwa Śląskiego ³ (dowód: akta kontroli str. 3)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna⁴

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli, działania podejmowane w okresie objętym kontrolą przez Urząd w ramach swojej właściwości w zakresie problematyki sukcesji przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne nie zawsze były prawidłowe. NIK zwraca uwagę, że w przypadku dwóch spośród siedmiu zmarłych przedsiębiorców nie dokonano na bieżąco ich wykreślenia z wewnętrznych rejestrów lub wykazów prowadzonych przez poszczególne wydziały Urzędu po uzyskaniu informacji o zgonach, co skutkowało nieaktualnością i nierzetelnością danych ujętych w przedmiotowych rejestrach lub wykazach.

W okresie objętym kontrolą do Urzędu nie wpłynęły informacje od przedsiębiorców lub następców prawnych zmarłych przedsiębiorców wskazujące na potrzebę uregulowania kwestii sukcesji przedsiębiorstw, jak również Urząd – w ramach swoich właściwości – nie podejmował działań celem identyfikowania potencjalnych barier dotyczących sukcesji przedsiębiorstw podlegających wpisom do CEIDG.

¹ Okres objęty kontrolą to lata 2015-2018 (do czasu zakończenia kontroli, tj. 29 stycznia 2018 r.).

² Zwany dalej *Urzędem*.

³ Zwany dalej *Marszałkiem*, który pełni funkcję od 1 grudnia 2014 r.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

III. Wyniki kontroli

1. Prawidłowość prowadzenia postępowań w sytuacji śmierci osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą, w tym wspólników spółek cywilnych

Opis stanu
faktycznego

1.1. Skala problemu w Urzędzie

Według stanu na 31 grudnia 2015 r. na terenie województwa śląskiego zarejestrowanych było 465 779 podmiotów gospodarki narodowej (z których 1 394 występowało w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu), z czego 334 531 podmiotów (71,8%) funkcjonowało w formie przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne (z których 748 posiadało aktywne zezwolenia wydane przez Marszałka lub zawarte z Marszałkiem umowy o dofinansowanie wydatków środkami UE). W 2015 r. żadne z przedsiębiorstw posiadających zezwolenia Marszałka lub zawarłą z nim umowę nie zakończyło działalności z powodu śmierci przedsiębiorcy.

Według stanu na 31 grudnia 2016 r. było to odpowiednio 467 090 podmiotów gospodarki narodowej (z których 1 355 występowało w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu) oraz 331 065 (69,5%) przedsiębiorstw osób fizycznych (z których 757 posiadało aktywne zezwolenia wydane przez Marszałka lub zawarte z Marszałkiem umowy o dofinansowanie wydatków środkami UE). W 2016 r. działalność z powodu śmierci przedsiębiorcy zakończyły trzy przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia Marszałka (żadne nie było prowadzone w formie spółki cywilnej), przy czym w świetle informacji uzyskanych z właściwych urzędów skarbowych na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵ oraz danych z CEIDG, żaden z następców prawnych nie kontynuował działalności gospodarczej zmarłego.

Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. było to odpowiednio 469 927 podmiotów gospodarki narodowej (z których 1 677 występowało w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu systemach informatycznych Urzędu) oraz 330 965 (70,4%) przedsiębiorstw osób fizycznych (z których 985 posiadało aktywne zezwolenia wydane przez Marszałka lub zawarte z Marszałkiem umowy o dofinansowanie wydatków środkami UE). W 2017 r. działalność z powodu śmierci przedsiębiorcy zakończyły cztery przedsiębiorstwa posiadające zezwolenia Marszałka (żadne nie było prowadzone w formie spółki cywilnej), przy czym w świetle informacji uzyskanych z właściwych urzędów skarbowych na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK oraz danych z CEIDG:

- w przypadku dwóch przedsiębiorców żaden z następców prawnych nie kontynuował działalności gospodarczej zmarłego,
- w przypadku jednego przedsiębiorcy działalność o identycznym kodzie PKD zarejestrował po upływie 523 dni od zgonu jeden z następców prawnych pod własnym nazwiskiem, wskazując inne niż wcześniej zmarły miejsce wykonywania działalności,

⁵ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, zwanej dalej *ustawą o NIK*.

- w przypadku jednego przedsiębiorcy, działalność o identycznym kodzie PKD zarejestrował po upływie 3 dni od zgonu jeden z następców prawnych pod własnym nazwiskiem, przy czym działalność była prowadzona przez 12 dni i wyrejestrowana, a inny ze spadkobierców zarejestrował działalność pod własnym nazwiskiem po upływie 11 dni od zgonu wskazując także inne niż zmarły miejsce wykonywania działalności.

(dowód: akta kontroli, str. 4-55, 89-100, 103-104)

Wg stanu na 31 grudnia 2015 r. spośród 1 394 przedsiębiorców zarejestrowanych w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu, 748 (53,7%) było osobami fizycznymi lub wspólnikami spółek cywilnych i prowadziło działalność posiadając aktywne zezwolenie Marszałka (725 zezwoleń) lub podpisaną z nim umowę na realizację zadania dofinansowanego środkami UE (23 umowy), z czego: cztery zezwolenia na skup maku i konopi, siedem umów w ramach PO RYBY, 13 umów w ramach PROW, 40 zezwoleń na zbieranie i przetwarzanie odpadów, 125 zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości alkoholu do 18%, 13 zezwoleń na prowadzenie obiektów hotelowych, 450 zezwoleń na organizację turystyki, cztery zezwolenia na szkolenie przewodników górskich, 89 zezwoleń na przewozy regularne i specjalne na liniach wykraczających poza obszar co najmniej jednego powiatu – jednakże niewykraczających poza obszar województwa, trzy umowy w ramach RPO WSL.

Wg stanu na 31 grudnia 2016 r. spośród 1 355 przedsiębiorców zarejestrowanych w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu, 757 (58,9%) było osobami fizycznymi lub wspólnikami spółek cywilnych i prowadziło działalność posiadając aktywne zezwolenie Marszałka (733 zezwolenia) lub podpisaną z nim umowę na realizację zadania dofinansowanego środkami UE (24 umowy), z czego: 21 umów w ramach RPO EFS, cztery zezwolenia na skup maku i konopi, 49 zezwoleń na zbieranie i przetwarzanie odpadów, 106 zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości alkoholu do 18%, 13 zezwoleń na prowadzenie obiektów hotelowych, 466 zezwoleń na organizację turystyki, cztery zezwolenia na szkolenie przewodników górskich, 91 zezwoleń na przewozy regularne i specjalne na liniach wykraczających poza obszar co najmniej jednego powiatu – jednakże niewykraczających poza obszar województwa, trzy umowy w ramach RPO WSL.

Wg stanu na 31 grudnia 2017 r. spośród 1 677 przedsiębiorców zarejestrowanych w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych w wersji elektronicznej na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu, 985 (58,7%) było osobami fizycznymi lub wspólnikami spółek cywilnych i prowadziło działalność posiadając aktywne zezwolenie Marszałka (771 zezwoleń) lub podpisaną z nim umowę na realizację zadania dofinansowanego środkami UE (214 umów), z czego: 27 umów w ramach RPO EFS, pięć zezwoleń na skup maku i konopi, sześć umów w ramach PO RYBY, 181 umów w ramach PROW⁶, 54 zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów, 127 zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości alkoholu do 18%, 13 zezwoleń na prowadzenie obiektów hotelowych, 483 zezwolenia na organizację turystyki, cztery zezwolenia na szkolenie przewodników górskich, 85 zezwoleń na przewozy regularne i specjalne na liniach wykraczających poza

⁶ W tej grupie tylko 66 przedsiębiorców było – wg stanu na 31 grudnia 2017 r. – zarejestrowanych w CEIDG, a pozostali nie uruchomili jeszcze działalności gospodarczej, co było warunkiem skorzystania z dofinansowania.

obszar co najmniej jednego powiatu – jednakże niewykraczających poza obszar województwa.

(dowód: akta kontroli, str. 4-55)

W wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu nie występowały dane umożliwiające identyfikację przedsiębiorców będących osobami fizycznymi bądź wspólnikami spółek cywilnych, którzy w danym roku zakończyli działalność gospodarczą, w szczególności z powodu śmierci takiego przedsiębiorcy. Dokonane w trakcie kontroli oględziny możliwości korzystania w tym celu z bazy CEIDG wykazały, że po zalogowaniu się uprawnionego pracownika Urzędu do CEIDG było możliwe skorzystanie z wykazu ponad 3 tysięcy przedsiębiorców wykreślonych z tego rejestru, ale identyfikacja konkretnego przedsiębiorcy wymagała ręcznego przeglądu ww. wykazu. Uczestniczący w oględzinach pracownicy Urzędu podali, że *Nie korzystamy w wydziale z ewidencji CEIDG do wyszukiwania zmarłych przedsiębiorców bowiem:*

1. *Urząd prowadzi ewidencję udzielonych zezwoleń, a nie ewidencję przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą,*
2. *Nie jesteśmy jako Urząd informowani przez rodziny lub inne urzędy o śmierci danego przedsiębiorcy, a zezwolenia na prowadzenie działalności wydawane są na wniosek strony na wskazany we wniosku okres,*
3. *Brak podstaw prawnych do prowadzenia bieżącej weryfikacji danych przedsiębiorców w CEIDG pod kątem tego czy przedsiębiorca żyje i prowadzi działalność. Zwracamy uwagę, że byłoby to nieprawdopodobnie pracochłonne i czasochłonne, a nie wniosłoby niczego istotnego do prawidłowości obrotu gospodarczego,*
4. *Data wykreślenia w CEIDG niekoniecznie odpowiada dacie zgonu konkretnego przedsiębiorcy. Udzielane zezwolenia tracą ważność z dniem śmierci danej osoby, a nie z datą wykreślenia z CEIDG jego przedsiębiorstwa.*

(dowód: akta kontroli, str. 4-27, 56-61)

Wojewódzki Urząd Pracy oraz Śląskie Centrum Przedsiębiorczości (jednostki podlegające Marszałkowi) przekazały w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK informację, iż:

- liczba przedsiębiorców podlegających wpisowi do CEIDG posiadających aktywne zezwolenia wynosiła: 54 przedsiębiorców w 2015 r., 81 w 2016 r., oraz 110 w 2017 r., z których żaden nie zmarł;
- liczba przedsiębiorców wpisanych do CEIDG posiadających umowy o dofinansowanie środkami UE zawarte przez uprawnionego Dyrektora Śląskiego Centrum Przedsiębiorczości⁷ wyniosła odpowiednio 880, 706 oraz 518, z których dwóch zmarło w 2017 r. Spadkobiercy jednego ze zmarłych przedsiębiorców kontynuowali działalność postanowieniami umów w ramach RPO WSL na lata 2014-2020 (w umowach przewidziano możliwość podpisania aneksu z następcą prawnym zmarłego przedsiębiorcy, o ile następca prawny spełnia wszystkie wymogi podmiotowe w kwestii możliwości uzyskania dofinansowania), a okres trwania projektu upłynął z dniem 4 września 2017 r. Spadkobiercy

⁷ Zwany dalej *Dyrektorem ŚCP*.

drugiego zmarłego przedsiębiorcy oświadczyli, że nie będą kontynuowali działalności gospodarczej i projektu będącego przedmiotem dofinansowania, a Dyrektor SCP wydał decyzję o zwrocie dofinansowania w kwocie 6 060,22 zł wraz z odsetkami jak dla zaległości podatkowych, co zostało przez spadkobierców w całości wykonane do 3 stycznia 2018 r. (kwota: 7 709,03 zł, z czego należność główna 6 060,22 zł oraz odsetki 1 648,81 zł).

(dowód: akta kontroli, str. 28-31, 70-73, 101-102)

1.2. Postępowanie Urzędu w sytuacji śmierci przedsiębiorcy prowadzącego działalność objętą zezwoleniem lub korzystających ze środków UE

W trakcie kontroli dokonano weryfikacji⁸ w CEIDG numerów NIP 523 przedsiębiorców prowadzących działalność z wykorzystaniem zezwoleń udzielonych przez Marszałka lub posiadających zawarte z Marszałkiem umowy w ramach programów z udziałem środków UE w zakresie:

- obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu (wszystkie z 209 aktywnych zezwoleń za lata 2015-2017),
- prowadzenie obiektów hotelarskich przez osoby fizyczne (każdy z 13 wpisów za lata 2015-2017),
- organizacja turystyki i pośrednicy turystyczni (2 z 572 aktywnych zezwoleń w 2017 r.),
- zbieranie odpadów i prowadzenie przetwarzania odpadów określonego rodzaju (wszystkie z 54 aktywnych zezwoleń za lata 2015-2017),
- wykonywanie przewozów regularnych i przewozów regularnych specjalnych na liniach wykraczających poza obszar co najmniej jednego powiatu, jednakże niewykraczające poza obszar województwa (wszystkie ze 110 aktywnych zezwoleń za lata 2015-2017),
- zezwolenia na skup maku i konopi (każde z 5 zezwoleń aktywnych w latach 2015-2017),
- umowa w ramach PO RYBY (każda z 13 umów zawartych w latach 2015-2017),
- umowa w ramach PROW (66 umów zawartych w latach 2015-2017),
- umowa w ramach RPSL (każda z 3 umów zawartych z Marszałkiem w ramach RPO WSL przez osoby fizyczne).

(dowód: akta kontroli, str. 32-55)

W ww. próbie wpisów w CEIDG zidentyfikowano siedem wpisów dot. wykreślenia przedsiębiorców (żaden z nich nie prowadził działalności w formie spółki cywilnej), które nastąpiło w latach 2015-2017, a jako powód wykreślenia podano zgon przedsiębiorcy, przy czym w czterech przypadkach właściwy wydział Urzędu dysponował informacją o śmierci przedsiębiorcy (dwa przypadki dotyczyły zezwolenia na organizację turystyki, dwa dotyczyły przetwarzania odpadów). W trzech ww. sprawach informacje Urzędowi przekazała rodzina zmarłego, a w jednej sprawie informacje przekazał Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. W pozostałych trzech przypadkach Urząd został poinformowany o śmierci przedsiębiorcy

⁸ Weryfikacja polegała na ustaleniu czy dany przedsiębiorca figuruje w CEIDG jako aktywny czy też wykreślony, w tym wykreślony z powodu zgonu.

i wykreśleniu wpisu w CEIDG przez kontrolera NIK w trakcie niniejszej kontroli (jeden przypadek dotyczył obrotu alkoholem, jeden przetwarzania odpadów, a jeden wykonywania przewozu osób). Dla siedmiu przedmiotowych przypadków minimalny, maksymalny oraz średni okres pomiędzy datą śmierci przedsiębiorcy, a datą:

- pozyskania tej informacji przez Urząd wynosił odpowiednio: 15 dni, 1 381 dni, 347 dni,
- wykreślenia przedsiębiorcy z CEIDG wynosił odpowiednio: 2 dni, 1 045 dni, 201 dni.

W czterech przypadkach kiedy Urząd dysponował informacjami o śmierci przedsiębiorcy, nastąpiło wykreślenie zezwoleń w wewnętrznych rejestrach lub wykazach prowadzonych na potrzeby poszczególnych wydziałów Urzędu przy czym okres od uzyskania informacji o śmierci przedsiębiorcy do wykreślenia wynosił odpowiednio: 3 dni, 5 dni, 147 oraz 196 dni. W dwóch spośród ww. czterech przypadków Urząd w dacie wykreślenia zezwolenia z własnych rejestrów powiadomił elektronicznie o wykreśleniu także CEIDG (dot. działalności w zakresie organizacji turystyki). W jednym przypadku (dot. działalności w zakresie przetwarzania odpadów) informacja od rodziny wpłynęła już po dacie wykreślenia przedsiębiorcy z CEIDG. W sprawie jednego przypadku nie poinformowania CEIDG przez Urząd o zgonie przedsiębiorcy (informacja pozyskana od innego organu szczebla wojewódzkiego) i wykreślenia z wewnętrznego rejestru zezwolenia tego przedsiębiorcy po 196 dniach od powzięcia informacji o jego śmierci, Dyrektor właściwego wydziału Urzędu wyjaśnił, że *Dokonanie wpisu do CEIDG następuje po prawomocnym rozstrzygnięciu sprawy będącej przedmiotem prowadzonego przez organ postępowania administracyjnego (po uprawomocnieniu się decyzji wydanej przez Marszałka Województwa Śląskiego). W sprawie dotyczącej Pana (...) Marszałek Województwa Śląskiego na podstawie informacji przekazanych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach w piśmie z dnia 11 stycznia 2017 r., podjął czynności administracyjne zmierzające do zweryfikowania przekazanych przez Inspektorat informacji i podjęciu stosownych kroków prawnych zmierzających do wygaszenia decyzji (...) stanowiącej zezwolenie na prowadzenie działalności (...). Po przeprowadzonym postępowaniu wyjaśniającym i ustaleniu faktów niezbędnych w przedmiocie sprawy, Marszałek (...) 26 lipca 2017 r. wygasił z urzędu (...) swoją decyzję dot. zezwolenia na prowadzenie działalności związanej z przetwarzaniem odpadów⁹. W trzech przypadkach, w których Urząd pozyskał wiedzę o śmierci przedsiębiorcy od kontrolera NIK, przedsiębiorcy ci byli już wcześniej wykreśleni z rejestru CEIDG (jeden 14 lutego 2017 r., a pozostali dwaj 17 lutego 2017 r.). W ich przypadku nie zostało dokonane wykreślenie posiadanych przez nich zezwoleń z rejestrów prowadzonego przez Marszałka, przy czym ważność jednego z tych zezwoleń wygasła dnia 4 stycznia 2018 r.¹⁰ (dot. działalności w zakresie wykonywania przewozu osób), a ważność drugiego wygasła dnia 18 lutego 2018 r. (dot. działalności w zakresie obrotu alkoholem). W żadnej z siedmiu ww. spraw Urząd nie podejmował działań w celu ustalenia czy zaprzestano działalności gospodarczej objętej zezwoleniem. Marszałek wyjaśnił, że (...) zgodnie z art. 80 ust. 1 i następne ustawy o swobodzie działalności gospodarczej – czynności kontrolnych dokonuje się w obecności kontrolowanego lub osoby przez niego upoważnionej. Marszałek wyjaśnił ponadto, że podmiotami uprawnionymi do zmiany wpisu w bazie CEIDG polegającej na wykreśleniu*

⁹ Data wykreślenia przedsiębiorcy z CEIDG: 13 lutego 2017 r., data wygaszenia zezwolenia przez Marszałka: 26 lipca 2018 r.

¹⁰ Data wykreślenia przedsiębiorcy z CEIDG: 17 lutego 2017 r., data wygaśnięcia terminu zezwolenia Marszałka: 3 stycznia 2018 r., data wygaszenia zezwolenia przez Marszałka: 4 stycznia 2018 r.

przedsiębiorcy z powodu jego śmierci są właściwe urzędy gmin, a pracownicy tych urzędów dokonują stosownych wpisów w różnym czasie po śmierci przedsiębiorcy.

(dowód: akta kontroli, str. 32, 62-64, 70, 105-106)

Zdaniem NIK, informacje o śmierci przedsiębiorców powinny być wprowadzane do wewnętrznych rejestrów lub wykazów w wydziałach Urzędu celem zapewnienia ich aktualności i rzetelności.

Marszałek wyjaśnił, że nie jest zobligowany przepisami prawa do prowadzenia działań celem pozyskiwania danych dotyczących śmierci przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą na podstawie udzielonych przez niego zezwoleń, a zgodnie z zasadą legalizmu działania organów władzy publicznej wykonuje tylko te zadania, do których istnieje podstawa prawna i które wynikają z przyjętych w Urzędzie zasad podziału pracy. Marszałek podkreślił, że to pracownicy urzędów gmin są właściwymi administratorami bazy CEIDG w zakresie dokonywania wpisu, zmian i wykreślenia osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a Urząd korzysta z danych CEIDG na potrzeby prowadzonych postępowań administracyjnych. Marszałek stwierdził także, że zezwolenia wygasają z chwilą śmierci ich posiadacza, a działania dot. wpisów w CEIDG podejmowane są w przypadku uzyskania zgłoszenia o śmierci przedsiębiorcy. Stwierdził także, że weryfikowanie bazy CEIDG w postaci przeszukiwania jej pod kątem znalezienia przedsiębiorców wykreślonych na skutek zaprzestania działalności byłoby niezmiernie pracochłonne i czasochłonne (...) i jak pokazuje stan faktyczny miałoby niewielkie znaczenie. *Zdecydowana większość wykreśleń z bazy CEIDG dotyczy likwidacji bądź zaprzestania prowadzenia działalności gospodarczej – na wniosek osoby fizycznej, a nie z powodu śmierci przedsiębiorcy.*

Marszałek wyjaśnił także, że zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2014 r. o swobodzie działalności gospodarczej¹¹ nie może żądać jakichkolwiek dokumentów, których konieczność przedstawienia lub złożenia nie wynika wprost z przepisu prawa, a jedynym zakresem działalności, w którym udzielając zezwolenia żąda przedłożenia umowy spółki cywilnej jest obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu. Marszałek stwierdził przy tym, że (...) *umowy spółek cywilnych nie są analizowane w kontekście możliwości wejścia spadkobiercy współnika spółki cywilnej w jego miejsce, (...) z uwagi na brak przepisów prawa, które wskazywałoby tego konieczność.*

(dowód: akta kontroli, str. 65-69)

1.3. Działania Urzędu w stosunku do działalności gospodarczej następcy prawnego zmarłego przedsiębiorcy

Działania następców prawnych zmarłych przedsiębiorców przedstawiono w pkt 1.1 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Urząd nie podejmował wobec następców prawnych zmarłych przedsiębiorców żadnych działań, w tym kontroli dotyczących ewentualnego kontynuowania przez nich działalności gospodarczej. Wyjaśnienia Marszałka w tym zakresie zostały przytoczone w pkt 1.2 niniejszego wystąpienia pokontrolnego. Weryfikacja zapisów CEIDG nie wykazała przypadku prowadzenia

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 2168 ze zm.

działalności gospodarczej pod adresem należącym wcześniej do zmarłego przedsiębiorcy.

(dowód: akta kontroli, str. 32-55, 62-70, 89-100)

Do każdego z 13 ustalonych następców prawnych zmarłych przedsiębiorców skierowano zapytanie dotyczące powodów niekontynuowania przez nich działalności, a do dnia podpisania wystąpienia pokontrolnego odpowiedzi udzieliło czterech spośród nich. Na poszczególne pytania ankiety udzielono następujących odpowiedzi:

Pytanie 1 (czy rozważał/a Pan/Pani kontynuację działalności gospodarczej zmarłego przedsiębiorcy): tak – 2, nie – 2,

Pytanie 2 (powody decyzji o niekontynuowaniu działalności zmarłego przedsiębiorcy): nie chciałem kontynuować – 1, nie wiedziałem, że mam taką możliwość – 3, inna przyczyna (w rozmowie telefonicznej z Wydziałem Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego poinformowano mnie, że nie ma możliwości prowadzenia działalności, a chciałem) – 1,

Pytanie 3 (czy oczekiwano pomocy od urzędu na etapie podejmowania decyzji o kontynuacji działalności zmarłego przedsiębiorcy): nie – 1, tak – 3 (oczekiwano informacji o możliwości prowadzenia działalności po zmarłym oraz wskazania jak to zrobić),

Pytanie 4 (status zawodowy w chwili śmierci przedsiębiorcy): praca na etacie/na zlecenie/umowie o dzieło – 2, prowadziłem działalność gospodarczą – 2 (dot. osób, które w pyt. 1-3 deklarowały chęć prowadzenia działalności po zmarłym),

Pytanie 5 (aktualny status zawodowy): praca na etacie/na zlecenie/umowie o dzieło – 2, nie pracuję – 2 (dot. osób, które w pyt. 1-3 deklarowały chęć prowadzenia działalności po zmarłym).

(dowód: akta kontroli, str. 89-100, 110-111)

Ocena częściowa

Pracownicy Urzędu po uzyskaniu informacji o śmierci przedsiębiorcy dokonywali wykreślenia podmiotu z wewnętrznych rejestrów lub wykazów Urzędu, przy czym w dwóch z czterech takich przypadków działania podjęto w terminie przekraczającym 147 dni, co powodowało, że przedmiotowe rejestry lub wykazy nie były aktualne i nie odzwierciedlały stanu faktycznego.

2. Podejmowanie działań zmierzających do uregulowania kwestii sukcesji przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne, w tym będące współnikami spółek cywilnych

Opis stanu
faktycznego

Rejestr skarg i wniosków Urzędu za lata 2015-2017 obejmował 650 pozycji, z których żadna nie dotyczyła problematyki dziedziczenia przedsiębiorstw.

(dowód: akta kontroli, str. 88)

Urząd nie prowadził analiz celem identyfikacji barier niesprzyjających sukcesji przedsiębiorstw prowadzonych przez osoby fizyczne oraz analiz dotyczących braku rozwiązań prawnych sprzyjających sukcesji, a Marszałek wyjaśnił, że (...) *nie jest to obszar kompetencji tej instytucji. Stan prawny nie obliuguje Urzędu, aby tego rodzaju analizy były sporządzane w takim zakresie. Istotne jest również wskazanie, że (...) przepisy prawa administracyjnego nie przewidują w swoich rozwiązaniach sukcesji zezwoleń.*

(dowód: akta kontroli, str. 69-70)

W sprawie podejmowania przez Urząd działań mających na celu umożliwienie następcom prawnym zmarłego przedsiębiorcy przejęcie projektu współfinansowanego ze środków UE Marszałek wyjaśnił, że do umów dotyczących realizacji takich projektów wprowadzone są zapisy dotyczące działań beneficjentów i Urzędu w takich sytuacjach, wskazując odrębne podstawy prawne dla każdego z programów realizowanych przez Urząd. Marszałek podał także, że dotychczas nie nastąpił przypadek kiedy realizacja umów zawartych w ramach programów realizowanych przez Urząd i podpisanych przez Marszałka wymagała skorzystania z ww. rozwiązań.

(dowód: akta kontroli, str. 70-87)

Ocena częściowa

W ramach swoich właściwości Urząd nie podejmował działań celem identyfikowania potencjalnych barier dotyczących sukcesji przedsiębiorstw podlegających wpisów do CEIDG, jak również do Urzędu nie wpływały ze źródeł zewnętrznych – w formie skarg lub wniosków – informacje dotyczące występowania takich barier, tym samym nie wystąpiła konieczność prowadzenia przez Urząd dalszego postępowania w tym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury Najwyższej Izby Kontroli.

Katowice, dnia 23 marca 2018 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Mariusz Podolski
Gł. specjalista kontroli państwowej**

.....